ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

19. mai 2010 *

Kohtuasjas T-18/05,

IMI plc, asukoht Birmingham, Warwickshire (Ühendkuningriik),

IMI Kynoch Ltd, asukoht Birmingham,

Yorkshire Copper Tube, asukoht Liverpool, Merseyside (Ühendkuningriik),

esindajad: advokaadid M. Struys ja D. Arts,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: É. Gippini Fournier ja S. Noë,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

mille ese on esiteks nõue tühistada komisjoni 3. septembri 2004. aasta otsuse K(2004) 2826 [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/38.069 – Sanitaartehnilised vasktorud) artikli 1 punktid h–j ja artikli 2 punkt f ning teiseks teise võimalusena nõue vähendada selle otsusega hagejatele määratud trahvi summat,

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees E. Martins Ribeiro, kohtunikud S. Papasavvas ja N. Wahl (ettekandja),

kohtusekretär: ametnik N. Rosner,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. novembri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

1 IMI plc, IMI Kynoch Ltd ja Yorkshire Copper Tube (edaspidi koos „IMI kontsern" või „hagejad") kuuluvad rahvusvaheliste tehnoloogiaettevõtete kontserni, kelle emaettevõtja IMI on Inglise õiguse alusel asutatud äriühing, mis on noteeritud Londoni väärtpaberibörsil (London Stock Exchange).

1. *Haldusmenetlus*

2 Pärast seda, kui Mueller Industries Inc. (edaspidi „Mueller") oli esitanud jaanuaris 2001 Euroopa Ühenduste Komisjonile teabe, teostas viimane nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 14 alusel paljude vasktorude sektoris tegutsevate ettevõtjate ruumides märtsis 2001 etteteatamata uurimised.

3 9. ja 10. aprillil 2001 teostati täiendavad uurimised KME Germany AG (varem KM Europa Metal AG) ning Outokumpu Oyj ja Luvata Oy (varem Outokumpu Copper Products Oy) (edaspidi koos „Outokumpu kontsern") ruumides. 9. aprillil 2001 tegi Outokumpu komisjonile ettepaneku teha koostööd vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või vähendamist kartellide puhul (EÜT 1996, C 207, lk 4; edaspidi „1996. aasta koostööteatis"), nii tööstuslike torude kui sanitaartehniliste torude osas. Täiendavate uurimiste tulemusel jagas komisjon vasktorusid puudutava uurimise kolme eraldi menetlusse, nimelt juhtum COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud), juhtum COMP/E-1/38.121 (Toruliitmikud) ja juhtum COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud).

4 30. mai 2001. aasta kirjaga esitas Outokumpu kontsern komisjonile memorandumi, millega oli kaasas teatud hulk lisasid ning mis kirjeldas vasktorude sektorit ja viimast hõlmavaid salajasi kokkuleppeid.

5 Komisjoni algatusel leidis juhtumi COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud) raames 5. juunil 2002 aset Outokumpu kontserni koostööpakkumist puudutav arutelu selle ettevõtja esindajatega. Outokumpu kontsern teatas ka, et ta on valmis selleks, et komisjon küsitleb tema töötajaid, kes olid seotud juhtumit COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) puudutavate kokkulepetega.

6 Juhtumi COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud) raames saatis komisjon juulis 2002 lähtudes määruse nr 17 artiklist 11 esiteks informatsiooninõuded Wieland-Werke AG-le (edaspidi „Wieland") ja KME kontsernile (mille moodustasid KME Germany, KME France SAS (varem Tréfimétaux SA) ja KME Italy SpA (varem Europa Metalli SpA)) ning teiseks palus Outokumpu kontsernil esitada talle täiendavat teavet.

KME kontsern vastas sellele informatsiooninõudele 15. oktoobril 2002. Tema vastus sisaldas ka avaldust ja taotlust kohaldada 1996. aasta koostööteatist juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames. Lisaks võimaldas KME kontsern komisjonil kasutada juhtumi COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud) ja juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames esitatud kogu teavet.

7 23. jaanuaril 2003 esitas Wieland komisjonile avalduse, mis sisaldas taotlust kohaldada juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames 1996. aasta koostööteatist.

8 Juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames saatis komisjon 3. märtsil 2003 informatsiooninõuded Bolideni kontsernile (mille moodustasid Boliden AB, Outokumpu Copper Fabrication AB (varem Boliden Fabrication AB) ja Outokumpu Copper BCZ SA (varem Boliden Cuivre & Zinc SA)), HME Nederland BV-le (edaspidi „HME") ja Chalkor AE Epexergasias Metallon'ile (edaspidi „Chalkor") ning 20. märtsil 2003 IMI kontsernile.

9 9. aprillil kohtusid Chalkori esindajad komisjoni esindajatega ja palusid juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames kohaldada 1996. aasta koostööteatist.

10 29. augustil 2003 võttis komisjon juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames vastu vastuväiteteatise, mille adressaadid olid asjaomased äriühingud. Pärast seda, kui nimetatud äriühingud tutvusid elektroonilise toimikuga ning

esitasid oma kirjalikud märkused, kuulati nad, välja arvatud HME, ära 28. novembril 2003.

11 16. detsembril 2003 võttis komisjon vastu otsuse K(2003) 4820 (lõplik), mis käsitleb [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetlust (juhtum COMP/E-1/38.240 – Tööstuslikud torud), mille kokkuvõte avaldati 28. aprilli 2004. aasta Euroopa Liidu Teatajas (ELT L 125, lk 50).

2. *Vaidlustatud otsus*

12 3. septembril 2004 võttis komisjon vastu otsuse K(2004) 2826 (lõplik), mis käsitleb [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetlust (juhtum COMP/E-1/38.069 – Sanitaartehnilised vasktorud) (edaspidi „vaidlustatud otsus"), mille kokkuvõte avaldati 13. juuli 2006. aasta Euroopa Liidu Teatajas (ELT L 192, lk 21).

13 Vaidlustatud otsus sisaldab eelkõige järgmisi sätteid:

„Artikkel 1

Järgmised ettevõtjad rikkusid [EÜ] artikli 81 lõike 1 ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artikli 53 lõike 1 sätteid, osaledes märgitud ajavahemikel kokkulepetes ja

kooskõlastatud tegevustes, mis seisnesid hindade kindlaksmääramises ja turgude jagamises sanitaartehniliste vasktorude sektoris:

a) Boliden […], koos [Outokumpu Copper Fabricationi] ja [Outokumpu Copper BCZ-ga], 3. juunist 1988 kuni 22. märtsini 2001;

b) [Outokumpu Copper Fabrication], koos Bolideni […] ja [Outokumpu Copper BCZ-ga], 3. juunist 1988 kuni 22. märtsini 2001;

c) [Outokumpu Copper BCZ], koos Bolideni […] ja [Outokumpu Copper Fabricationiga], 3. juunist 1988 kuni 22. märtsini 2001;

d) Austria Buntmetall AG:

   i) koos Buntmetall Amstetten'iga [GmbH], 29. augustist 1998 vähemalt kuni 8. juulini 1999, ja

   ii) koos [Wielandi] ja Buntmetall Amstetteniga […], 9. juulist 1999 kuni 22. märtsini 2001;

e) Buntmetall Amstetten […]:

   i) koos Austria Buntmetall'iga […], 29. augustist 1998 vähemalt kuni 8. juulini 1999, ja

ii) koos [Wielandi] ja Austria Buntmetalliga […], 9. juulist 1999 kuni 22. märtsini 2001;

f) [Chalkor], vähemalt 29. augustist 1998 kuni vähemalt septembri alguseni 1999;

g) [HME] vähemalt 29. augustist 1998 kuni 22. märtsini 2001;

h) IMI […], koos IMI Kynoch'i […] ja Yorkshire Copper Tube'iga […], 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001;

i) IMI Kynoch […], koos IMI […] ja Yorkshire Copper Tube'iga […], 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001;

j) Yorkshire Copper Tube […], koos IMI […] ja IMI Kynochiga […], 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001;

k) [KME Germany]:

i) üksinda, 3. juunist 1988 kuni 19. juunini 1995, ja

ii) koos [KME France'i] ja [KME Italy'ga], 20. juunist 1995 kuni 22. märtsini 2001;

l) [KME Italy]:

i) koos [KME France'iga], 29. septembrist 1989 kuni 19. juunini 1995, ja

ii) koos [KME Germany] ja [KME France'iga], 20. juunist 1995 kuni 22. märtsini 2001;

m) [KME France]:

i) koos [KME Italyga], 29. septembrist 1989 kuni 19. juunini 1995, ja

ii) koos [KME Germany] ja [KME Italyga], 20. juunist 1995 kuni 22. märtsini 2001;

[…]

s) Outokumpu […], koos [Luvataga], 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001;

t) [Luvata], koos Outokumpuga […], 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001;

u) [Wieland]:

i) üksinda 29. septembrist 1989 kuni 8. juulini 1999, ja

ii) koos Austria Buntmetalli […] ja Buntmetall Amstetteniga […], 9. juulist 1999 kuni 22. märtsini 2001.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:

a) Boliden […], [Outokumpu Copper Fabrication] ja [Outokumpu Copper BCZ], solidaarselt: 32,6 miljonit eurot;

b) Austria Buntmetall […] ja Buntmetall Amstetten […], solidaarselt: 0,6695 miljonit eurot;

c) Austria Buntmetall […], Buntmetall Amstetten […] ja [Wieland], solidaarselt: 2,43 miljonit eurot;

d) [Chalkor]: 9,16 miljonit eurost;

e) [HME]: 4,49 miljonit eurot;

f) IMI […], IMI Kynoch […] ja Yorkshire Copper Tube […], solidaarselt: 44,98 miljonit eurot;

g) [KME Germany]: 17,96 miljonit eurot;

h) [KME Germany], [KME France] ja [KME Italy], solidaarselt: 32,75 miljonit eurot;

i) [KME Italy] ja [KME France], solidaarselt: 16,37 miljonit eurot;

j) Outokumpu […] ja [Luvata], solidaarselt: 36,14 miljonit eurot;

k) [Wieland], üksinda: 24,7416 miljonit eurot.

[…]"

14 Komisjon leidis, et kõnealused ettevõtjad osalesid rikkumises (edaspidi „kartellikokkulepe" või „kõnealune rikkumine"), mis oli üks, vältav, keeruline ning Bolideni kontserni, KME kontserni ja Wielandi puhul mitmetahuline. Komisjon täpsustas, et vaidlustatud otsuses siseriiklikele kokkulepetele kui sellistele ei viidatud (vaidlustatud otsuse põhjendused 2 ja 106).

Kõnealused tooted ja turud

15 Kõnealune vasktorude tootmise sektor koosneb kahest tooterühmast, nimelt esiteks tööstuslikud torud, mis jagunevad erinevateks alarühmadeks lõpptarbimise järgi (õhu konditsioneerimis- ja külmutusseadmed, toruliitmikud, gaasikütteseadmed, filterkuivatid ja telekommunikatsiooniseadmed), ning teiseks sanitaartehnilised torud (nimetatakse ka paigaldustorudeks), mida kasutatakse ehitustööstuses vee-, gaasi-, õli- ja küttetorustike jaoks (vaidlustatud otsuse põhjendus 3).

16 Komisjon leidis, et juhtumite COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) ja COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud) puhul on tegemist kahe eraldi rikkumisega. Selles osas tugines komisjon peamiselt asjaolule, et „need olid erinevad ettevõtjad (ja nende ettevõtjate erinevad töötajad), kes olid seotud esiteks sanitaartehnilisi torusid ja teiseks tööstuslikke torusid puudutavate kokkulepetega, mille korraldus oli ka erinev". Lisaks oli komisjon seisukohal, et sanitaartehniliste torude sektor erines tööstuslike torude omast vastava klientuuri, lõppkasutuse ja toodete tehniliste omaduste poolest (vaidlustatud otsuse põhjendused 4 ja 5).

17 Sanitaartehniliste vasktorude osas kinnitas komisjon vaidlustatud otsuses, et see tooterühm koosneb kahest alarühmast: esiteks puhtast vasest sanitaartehnilised torud ja teiseks plastkattega sanitaartehnilised vasktorud. Komisjon märkis, et „puhtast vasest sanitaartehnilised torud ja plastkattega sanitaartehnilised vasktorud ei ole ilmtingimata omavahel vahetatavad ning et need võivad kujutada endast eraldi tooteturge komisjoni teatise asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsiõiguses tähenduses" (EÜT 1997, C 372, lk 5; ELT eriväljaanne 08/01, lk 155). Vaidlustatud otsuses leidis komisjon siiski, et toodete need kaks „alarühma" tuli siiski lugeda „üheks ja samaks tooterühmaks […], kuna need on peamiselt samad ettevõtjad (ja nende ettevõtjate samad töötajad), kes olid seotud toodete mõlemat alarühma puudutavate

kokkulepetega, ning et kokkulepete korraldus oli sarnane" (vaidlustatud otsuse põhjendused 13 ja 459).

18 Vaidlustatud otsuses märkis komisjon samuti, et asjaomane geograafiline turg oli Euroopa Majanduspiirkond (EMP). Ta leidis, et 2000. aastal oli EMP-s puhtast vasest sanitaartehniliste torude turu maht ligikaudu 970,1 miljonit eurot ning plastkattega sanitaartehniliste vasktorude turu maht 180,9 miljonit eurot. Järelikult oli nende kahe turu kogumaht 2000. aastal EMP-s 1151 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendused 17 ja 23).

Kõnealuse rikkumise koostisosad

19 Komisjon leidis, et kõnealune rikkumine avaldus kolmel erineval, kuid seotud kujul (vaidlustatud otsuse põhjendused 458 ja 459). Kartellikokkuleppe esimene osa seisnes „SANCO-tootjate" vahel sõlmitud kokkuleppes. Kõnealuse rikkumise teine osa hõlmas kokkuleppeid, mis olid sõlmitud „WICU ja Cuprotherm'i tootjate" vahel. Viimaks puudutas kartellikokkuleppe kolmas osa kokkuleppeid, mis olid sõlmitud puhtast vasest sanitaartehniliste torude tootjatest koosneva suurema rühma piires ning mida kutsuti „laiendatud Euroopa kokkulepped".

„SANCO-tootjate" vahelised kokkulepped

20 SANCO on nii kaubamärk kui ka kõrge kvaliteediga korrosioonivabade sanitaartehniliste vasktorude tootmiseks kasutatava spetsiifilise tehnilise protsessi tähis. Sellele tehnikale sai 1980. aastal patendi ettevõtja Usines à cuivre et à zinc. Bolideni kontsern

oli tootmisprotsessi esialgne patendiomanik kuni patendi kehtivuse lõppemiseni 2000. aastal, kuid ta ei olnud kaubamärgi SANCO omanik Euroopa kõigis riikides. Tema konkurent KME kontsern taotles kaubamärgi SANCO registreerimist tema nimele paljudes Euroopa riikides ja see läks tal ka korda. Seejärel sai KME kontsern patendikaitse teatavale arvule parandustele esialgses patendis ning kaks konkurenti andsid teineteisele oma vastavate patentide ja kaubamärkide litsentsid. 1981. aastal andsid KME kontsern ja Bolideni kontsern kaubamärgi ja patendi litsentsi Wielandile (vaidlustatud otsuse põhjendused 115–118).

21 Komisjon leidis vaidlustatud otsuses, et alates 1988. aastast läksid „SANCO-tootjate" vahelised kokkulepped kaugemale kui pelk suhe „litsentsiandjate" ja „litsentsiaatide" vahel. Komisjoni andmetel olid nende tootjate, nimelt KME kontserni, Bolideni kontserni ja Wielandi vahel juunist 1988 kuni 1994. aasta esimese poolaasta lõpuni sõlmitud kokkulepped hinnasuundade ja allahindlusmäärade ning müügi ja turuosade jagamise kohta (edaspidi „SANCO kokkulepped"). Järelevalve kokkulepete rakendamise üle toimus peamiselt tootmist ja müüki puudutavate arvandmete vahetamise teel „SANCO-tootjate" vahel (vaidlustatud otsuse põhjendused 125–146 ja 456).

„WICU ja Cuprothermi tootjate" vahelised kokkulepped

22 WICU ja Cuprotherm on selliste plastkattega sanitaartehniliste vasktorude kaubamärgid, mis on patendiga kaitstud.

23 Kaubamärk WICU ja sellele vastavad patendid kuuluvad KME kontsernile, kes andis nimelt patendi ja kaubamärgi litsentsi Wielandile. Seevastu kaubamärk Cuprotherm ja sellele vastav patent kuulub Wielandile, kes andis kaubamärgi ja patendi litsentsi KME kontsernile (vaidlustatud otsuse põhjendus 121).

24 Komisjon leidis vaidlustatud otsuses, et KME kontserni ja Wielandi vahel sõlmitud kokkulepped WICU ja Cuprothermi torude kohta läksid kaugemale kui pelk suhe „litsentsiandjate" ja „litsentsiaatide" vahel. KME kontsernil ja Wielandil olid konkurentsivastased kontaktid, mis seisnesid plastkattega sanitaartehniliste vasktorude puhul tundliku sisuga teabe vahetamises ning müügimahu ja hindade kooskõlastamises (edaspidi „WICU ja Cuprothermi kokkulepped") (vaidlustatud otsuse põhjendus 149).

Laiendatud Euroopa kokkulepped

25 Vaidlustatud otsuses märkis komisjon, et paralleelselt SANCO kokkulepetega ning WICU ja Cuprothermi kokkulepetega oli kõnealusel rikkumisel kolmas osa, mis seisnes kokkulepetes, mis olid sõlmitud puhtast vasest sanitaartehniliste torude tootjatest koosneva suurema rühma piires (vaidlustatud otsuse põhjendused 102, 104, 105, 108–111, 147, 148, 461 ja 462).

26 Selles suuremas rühmas osalejaid oli algselt viis, nimelt KME kontsern, Wieland, Outokumpu kontsern, IMI kontsern ja Mueller (edaspidi „viie rühm"). Pärast Chalkori, HME, Bolideni kontserni ja Buntmetalli kontserni (mis koosnes Austria Buntmetallist

ja Buntmetall Amstettenist) liitumist suurenes selles rühmas osalejate arv üheksani (edaspidi „üheksa rühm") (vaidlustatud otsuse põhjendus 216).

27 Komisjoni arvates püüdsid need üheksa osalejat tasakaalustada puhtast vasest sanitaartehniliste torude turgu, toetudes ühe vaatlusaasta turuosadele, et ette näha eesmärk turuosadele tulevikus. Lisaks leidis komisjon vaidlustatud otsuses, et need osalejad olid kokku leppinud tundliku sisuga teabe vahetamises, turuosade jagamises, müügimahtude järgimises, turgude „eestvedajate" mehhanismis ning hindade kooskõlastamises, mis hõlmab hinnakirju, „hinnajuhiste" kohaldamist ja allahindlusi (vaidlustatud otsuse põhjendus 192).

Kõnealuse rikkumise kestus ja vältav laad

28 Komisjon märkis vaidlustatud otsuses, et kõnealune rikkumine algas KME kontserni ja Bolideni kontserni puhul 3. juunil 1988, IMI kontserni, Outokumpu kontserni ja Wielandi puhul 29. septembril 1989, Muelleri puhul 21. oktoobril 1997 ning Chalkori, Buntmetalli kontserni ja HME puhul hiljemalt 29. augustil 1998. Rikkumise lõppemise kuupäevaks luges komisjon 22. märtsi 2001, seda aga välja arvatud Muelleri ja Chalkori puhul, kes komisjoni kinnituse kohaselt lõpetasid kartellikokkuleppes osalemise vastavalt 8. jaanuaril 2001 ja septembris 1999 (vaidlustatud otsuse põhjendus 597).

29 Kõnealuse rikkumise vältava laadi osas märkis komisjon vaidlustatud otsuses seoses Bolideni kontserni, IMI kontserni, KME kontserni, Outokumpu kontserni ja Wielandiga, et kuigi kartellil oli esiteks 1990. aasta ja 1992. aasta detsembri ning teiseks

1994. aasta juuli ja 1997. aasta juuli vahel vähem aktiivseid perioode, ei raugenud rikkumist sisaldav tegevus täielikult kunagi, nii et kõnealune rikkumine kujutab endast tõepoolest üht rikkumist, mis ei ole aegunud (vaidlustatud otsuse põhjendused 466, 471, 476, 477 ja 592).

30 HME, Buntmetalli kontserni ja Chalkori osas tuleneb vaidlustatud otsusest, et komisjon ei suutnud tõendada nende osalemist kartellikokkuleppes ajavahemikul enne 29. augustit 1998 (vaidlustatud otsuse põhjendused 592 ja 597).

Trahvide summa kindlaksmääramine

31 Vaidlustatud otsuses määras komisjon nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 lõike 2 ning määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel trahvid Bolideni kontsernile, Buntmetalli kontsernile, Chalkorile, HME-le, IMI kontsernile, KME kontsernile, Outokumpu kontsernile ja Wielandile (vaidlustatud otsuse põhjendus 842 ja artikkel 2).

32 Trahvide summad määras komisjon kindlaks kõnealuse rikkumise raskuse ja kestuse alusel, mis on kaks kriteeriumi, mis olid sõnaselgelt nimetatud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 ning määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2, mis oli vaidlustatud otsuse kohaselt kohaldatav kõnealuse rikkumise hetkel (vaidlustatud otsuse põhjendused 601–603).

33 Selleks et teha kindlaks igale ettevõtjale määratava trahvi summa, kohaldas komisjon meetodit, mis on määratletud suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ST] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171), isegi kui komisjon sellele otsuses süstemaatiliselt ei viidanud. Vaidlustatud otsuses hindas komisjon samuti seda, kas ja mil määral vastavad asjaomased ettevõtjad 1996. aasta koostööteatises toodud tingimustele.

Trahvide lähtesumma

– Rikkumise raskus

34 Kõnealuse rikkumise raskuse hindamisel võttis komisjon arvesse rikkumise laadi, tegelikku mõju turule, asjakohase geograafilise turu ulatust ning selle turu suurust (vaidlustatud otsuse põhjendused 605 ja 678).

35 Komisjon väitis, et turgude jagamine ja hindade kindlaksmääramine, nagu toimus käesolevas asjas, kujutas oma laadilt väga rasket rikkumist, ning leidis, et kartellikokkuleppega hõlmatud geograafiline turg vastas EMP territooriumi turule. Komisjon võttis arvesse ka asjaolu, et sanitaartehniliste vasktorude turg oli väga oluline töös-tussektor, mille mahtu hinnati 1151 miljonile eurole EMP-s 2000. aastal, mis oli kartellikokkuleppe viimane täisaasta (vaidlustatud otsuse põhjendused 606 ja 674–678).

36 Rikkumise tegeliku mõju osas turule märkis komisjon, et oli piisavalt tõendeid, et tuvastada, et kartellikokkulepe mõjutas üldiselt kogu asjaomast turgu, eelkõige hindu, isegi kui oli võimatu selle mõju mahtu täpselt määratleda (vaidlustatud otsuse põhjendused 670 ja 673). Sellele järeldusele jõudmiseks tugines ta nimelt mitmele asjaolule. Esiteks lähtus ta kartellikokkuleppe rakendamisest, märkides, et selle pooled vahetasid teavet müügimahtude ja hinnatasemete kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 629 ja 630).

37 Teiseks võttis ta arvesse asjaolu, et kartelliosalistel oli EMP-s oluline turuosa, nimelt 84,6% (vaidlustatud otsuse põhjendus 635).

38 Kolmandaks juhindus komisjon tabelitest, memorandumitest ja märkmetest, mille kartelliosalised olid kartelli koosolekutel koostanud. Need dokumendid kinnitavad, et hinnad tõusid kartellikokkuleppe teatavatel ajavahemikel ning et kartelliosalised said täiendavaid sissetulekuid võrreldes eelnevate perioodidega. Osa neist dokumentidest viitavad sellele, et kartellikokkuleppega seotud isikud leidsid, et asjaomastel ettevõtjatel oli lubatud saavutada oma hinnasuunad. Komisjon lähtus ka Bolideni kontserni ühe äriühingu direktor M.-i, samuti Wielandi, Bolideni kontserni ja Muelleri avaldustest, mis tehti nende vastava koostöö raames (vaidlustatud otsuse põhjendused 637–654).

39 Viimaks tõdes komisjon, et kartellikokkuleppe poolte vastavad turuosad jäid kartellikokkuleppe kogu kestuse ajal suhteliselt stabiilseks, isegi kui nende kliendid mõnikord vahetusid (vaidlustatud otsuse põhjendus 671).

40 Komisjon järeldas sellest, et asjaomased ettevõtjad panid toime väga raske rikkumise (vaidlustatud otsuse põhjendus 680).

– Erinev kohtlemine

41 Komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses neli rühma, mis tema arvates peegeldavad ettevõtjate olulisust kõnealuses rikkumises. Komisjon jagas kartelliosalised erinevatesse kategooriatesse turuosade alusel, mis neil oli seoses kõnealuste toodete müügiga EMP-s 2000. aasta jooksul. Selle tulemusel loeti KME kontsern peamiseks ettevõtjaks asjaomasel turul ning ta liigitati esimesse kategooriasse. Wielandi kontsern (mis koosnes Wielandist ja Buntmetalli kontsernist, mille kontrolli võttis Wieland üle juulis 1999), IMI ja Outokumpu loeti keskmise suurusega ettevõtjaks sellel turul ning nad liigitati teise kategooriasse. Bolideni kontsern liigitati kolmandasse kategooriasse. Neljandasse kategooriasse kuuluvad HME ja Chalkor (vaidlustatud otsuse põhjendused 681–692).

42 Turuosad määrati kindlaks iga rikkuja käibe alusel, mis saadi sanitaartehniliste torude müügist puhtast vasest sanitaartehniliste torude ja plastkattega sanitaartehniliste vasktorude turul. Nii arvutati nende ettevõtjate turuosasid, kes ei müünud WICU ja Cuprothermi torusid, sel viisil, et nende käive, mis saadi puhtast vasest sanitaartehnilistelt torudelt, jagati puhtast vasest sanitaartehniliste torude ja plastkattega sanitaartehniliste vasktorude turu kogusuurusega (vaidlustatud otsuse põhjendused 683–692).

43 Selle tulemusel määras komisjon trahvi lähtesummaks 70 miljonit eurot KME kontsernile, 23,8 miljonit eurot Wielandi, IMI ja Outokumpu kontsernidele, 16,1 miljonit

eurot Bolideni kontsernile ja 9,8 miljonit eurot Chalkorile ja HME-le (vaidlustatud otsuse põhjendus 693).

44 Arvestades asjaolu, et Wieland ja Buntmetalli kontsern olid üks ettevõtja pärast juulit 1999 ning et kuni juunini 1995 olid KME France ja KME Italy koos üks ettevõtja, mis oli eraldi KME Germanyst, kujunesid neile määratud trahvi lähtesummad järgmisteks: 35 miljonit eurot KME kontsernile (KME Germany, KME France ja KME Italy solidaarselt); 17,5 miljonit eurot KME Germanyle; 17,5 miljonit eurot KME Italyle ja KME France'ile solidaarselt; 3,25 miljonit eurot Wielandi kontsernile; 19,52 miljonit eurot Wielandile ja 1,03 miljonit eurot Buntmetalli kontsernile (vaidlustatud otsuse põhjendused 694–696).

45 Selleks et arvestada vajadust määrata trahv tasemel, mis tagaks trahvi hoiatava mõju, suurendas komisjon Outokumpule määratud trahvi lähtesummat 50% võrra, mis tegi trahvisummaks 35,7 miljonit eurot, leides, et Outokumpu ülemaailmne käive, mis ületas 5 miljardit eurot, näitas, et tema suurus ja majanduslik võim lubavad nimetatud suurendamist (vaidlustatud otsuse põhjendus 703).

Trahvide põhisumma

46 Vaidlustatud otsusest tuleneb, et komisjon suurendas trahvide lähtesummasid 10% rikkumise täisaasta kohta ning 5% kogu ülejäänud ajavahemiku eest,

mis on kuus kuud või rohkem, kuid vähem kui üks aasta. Sel viisil jõudis ta järelduseni, et:

– kuna IMI kontsern osales kartellikokkuleppes üksteist aastat ja viis kuud, tuleb selle kontserni trahvi lähtesummat 23,8 miljonit eurot suurendada 110%;

– kuna Outokumpu kontsern osales kartellikokkuleppes üksteist aastat ja viis kuud, tuleb selle kontserni trahvi lähtesummat, mis pärast suurendamist hoiatava mõju eesmärgil oli 35,7 miljonit eurot, suurendada 110%;

– kuna Bolideni kontsern osales kartellikokkuleppes üksteist aastat ja üheksa kuud, tuleb selle kontserni trahvi lähtesummat 16,1 miljonit eurot suurendada 125%;

– kuna Chalkor osales kartellikokkuleppes kaksteist kuud, tuleb selle ettevõtja trahvi lähtesummat 9,8 miljonit eurot suurendada 10%;

– kuna HME osales kartellikokkuleppes kaks aastat ja kuus kuud, tuleb selle ettevõtja trahvi lähtesummat 9,8 miljonit eurot suurendada 25%;

– kuna KME kontsern osales kartellikokkuleppes viis aastat ja seitse kuud, tuleb selle kontserni trahvi lähtesummat 35 miljonit eurot suurendada 55%;

– kuna KME Germany osales kartellikokkuleppes seitse aastat ja kaks kuud, tuleb selle ettevõtja trahvi lähtesummat 17,5 miljonit eurot suurendada 70%;

– kuna KME France ja KME Italy osalesid kartellikokkuleppes viis aastat ja kümme kuud, tuleb nende ettevõtjate trahvi lähtesummat 17,5 miljonit eurot suurendada 55%;

– kuna Wieland tunnistati esiteks isiklikult vastutavaks nelja aasta ja nelja kuu pikkuse ajavahemiku ning teiseks solidaarselt Buntmetalli kontserniga vastutavaks ühe aasta ja kaheksa kuu pikkuse lisaajavahemiku eest, tuleb trahvi lähtesummat 19,52 miljonit eurot suurendada 95%, mille eest vastutab Wieland isiklikult, ning trahvi lähtesummat 3,25 miljonit eurot suurendada 15%, mille eest vastutavad Wieland ja Buntmetalli kontsern solidaarselt (vaidlustatud otsuse põhjendused 706–714).

47 Seega on kõnealustele ettevõtjatele määratud trahvide põhisummad järgmised:

– KME kontsern: 54,25 miljonit eurot;

– KME Germany: 29,75 miljonit eurot;

– KME France ja KME Italy (solidaarselt): 27,13 miljonit eurot;

– Buntmetalli kontsern: 1,03 miljonit eurot;

– Wielandi kontsern: 3,74 miljonit eurot;

– Wieland: 38,06 miljonit eurot;

– IMI kontsern: 49,98 miljonit eurot;

– Outokumpu kontsern: 74,97 miljonit eurot;

– Chalkor: 10,78 miljonit eurot;

– HME: 12,25 miljonit eurot;

– Bolideni kontsern: 36,225 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 719).

Raskendavad ja kergendavad asjaolud

48 Outokumpu kontsernile määratud trahvi põhisummat suurendati 50% korduvuse tõttu, kuna selle kontserni suhtes oli tehtud komisjoni 18. juuli 1990. aasta otsus 90/417/ESTÜ [ST] artikli 65 kohaldamise menetluses seoses külmvaltsitud roostevabast

terasest toodete Euroopa tootjate kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevusega (EÜT L 220, lk 28) (vaidlustatud otsuse põhjendused 720–726).

49 Kergendavate asjaoludena võttis komisjon arvesse asjaolu, et KME ja Outokumpu kontsernid esitasid talle nende vastastikuse koostöö raames sellist teavet, mis ei olnud seotud 1996. aasta koostööteatisega.

50 Seetõttu vähendas komisjon Outokumpu kontsernile määratud trahvi põhisummat 40,17 miljoni euro võrra, mis vastab trahvile, mis oleks talle määratud perioodil septembrist 1989 kuni juulini 1997 toime pandud rikkumise eest, mille tuvastamise tegi võimalikuks tema poolt komisjonile edastatud teave (vaidlustatud otsuse põhjendused 758 ja 759).

51 KME kontserni puhul vähendati talle määratud trahvi põhisummat 7,93 miljoni euro võrra koostöö alusel, mis võimaldas komisjonil tuvastada, et kõnealune rikkumine hõlmas plastkattega sanitaartehnilisi vasktorusid (vaidlustatud otsuse põhjendused 760 ja 761).

1996. aasta koostööteatise kohaldamine

52 Komisjon vähendas 1996. aasta koostööteatise punkti D alusel Outokumpu kontserni trahvisummat 50%, Wielandi kontserni trahvisummat 35%, Chalkori trahvisummat 15%, Bolideni kontserni ja IMI kontserni trahvisummat 10% ja KME kontserni

trahvisummat 35%. HME trahvisummat selle koostööteatise alusel ei vähendatud (vaidlustatud otsuse põhjendus 815).

Trahvide lõppsumma

53 Määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ning määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel määrati vaidlustatud otsuse adressaatideks olevate ettevõtjate trahvide summad kindlaks järgmiselt:

– Bolideni kontsern: 32,6 miljonit eurot;

– Buntmetalli kontsern: 0,6695 miljonit eurot;

– Chalkor: 9,16 miljonit eurot;

– HME: 4,49 miljonit eurot;

– IMI kontsern: 44,98 miljonit eurot;

– KME kontsern: 32,75 miljonit eurot;

– KME Germany: 17,96 miljonit eurot;

– KME France ja KME Italy (solidaarselt): 16,37 miljonit eurot;

– Outokumpu kontsern: 36,14 miljonit eurot;

– Wielandi kontsern: 2,43 miljonit eurot;

– Wieland: 24,7416 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 842).

Menetlus ja poolte nõuded

54 Hagejad esitasid hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 19. jaanuaril 2005.

55 Kuna Üldkohtu kodade koosseis muutus, kuulub ettekandja-kohtunik nüüd kaheksanda koja koosseisu, mistõttu käesolev kohtuasi määrati sellele kojale.

56 Hagejad paluvad Üldkohtul:

– tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 osas, mis puudutab punktides h–j loetletud ettevõtjaid, ning vaidlustatud otsuse artikli 2 punkt f;

– teise võimalusena vähendada hagejatele määratud trahvi summat;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

57 Komisjon palub Üldkohtul:

– jätta hagiavaldus rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

58 Oma hagiavalduses paluvad hagejad nii osaliselt tühistada vaidlustatud otsus kui ka vähendada neile määratud trahvi.

1. *Nõue osaliselt tühistada vaidlustatud otsus*

59 Selle nõude toetuseks esitavad hagejad kaks väidet, mis puudutavad vastavalt võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ja ilmset hindamisviga ning kaitseõiguste rikkumist.

Väide, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet ning tehtud on ilmne hindamisviga

Poolte argumendid

60 Hagejad väidavad, et nad ei vaidle vastu ühelegi asjaolule, millele komisjon tugines, et tuvastada nende rikkumise vältav laad. Seevastu leiavad hagejad, et komisjon rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet ja tegi ilmse hindamisvea, tõdedes, et nad osalesid kartellikokkuleppes 16. juunist 1994 kuni 11. aprillini 1996 (edaspidi „vaidlusalune periood"). Selles osas märgivad hagejad, et nende olukord oli võrreldav HME, Buntmetalli kontserni, Chalkori ja Muelleri olukorraga, kelle osas leidis komisjon, et rikkumine oli aegunud osas, mis puudutab nende osalemist kartellikokkuleppes kuni 1994. aastani.

61 Hagejate arvates tuleneb vaidlustatud otsusest (põhjendused 476 ja 490), et komisjon leidis, et selle tuvastamise kohane kriteerium, kas ettevõtja jätkas kartellikokkuleppes

osalemist, oli asjaolu, et ettevõtja pidas kontakte või osales koosolekutel perioodil, mil ta oli tema väidetel lõpetanud osalemise selles kartellikokkuleppes. Komisjon kohaldas seda kriteeriumi, tõdedes, et ta ei suutnud tuvastada, et HME, Buntmetalli kontserni, Chalkori ja Muelleri osalemine kõnealuses rikkumises oli vältav.

62 Hagejad kinnitavad, et vaieldamatult ei osalenud nad ühelgi kartellikokkuleppe koosolekul ega pidanud mingeid kontakte laiendatud Euroopa kokkulepete raames vaidlusalusel perioodil. Järelikult oleks komisjon pidanud samuti tõdema, et ta ei suutnud ka tuvastada, et hagejate osalemine kartellikokkuleppes oli vältav.

63 Hagejad on arvamusel, et seda, et HME, Buntmetalli kontsern, Chalkor ja Mueller hoidusid osalemast kartelliga seotud tegevustes kolme aasta jooksul ning et IMI kontsern hoidus selles osalemast peaaegu kahe aasta jooksul, ei käsitlenud komisjon asjakohase elemendina, et tuvastada, kas nad jätkasid kartellikokkuleppes osalemist või lõpetasid selle.

64 Igal juhul märgivad hagejad, et isegi kui komisjon võttis rikkumise vältavuse küsimust puudutavas järelduses arvesse vaidlusaluste kontaktide katkemise kestust, oleks komisjon pidanud selgitama, miks ei ole piisav igasuguste konkurentsivastaste kontaktide puudumine peaaegu kahe aasta pikkusel perioodil, et tõendada rikkumise lõppemist, samas kui piisav oli konkurentsivastaste kontaktide puudumine kolme aasta pikkusel ajavahemikul.

65 Viimaks kinnitavad hagejad, et komisjoni otsus kohelda neid HME-st, Buntmetalli kontsernist, Chalkorist ja Muellerist erinevalt põhines elementidel, mis ei ole rikkumise vältavuse tuvastamiseks asjakohased.

66 Kohtuistungil täpsustasid hagejad, et nad ei sea kahtluse alla komisjoni järeldust, et nad tõstsid novembris 1994 Ühendkuningriigis hindu, vaid et nad vaidlevad vastu sellele, et hindade tõstmine oli salajastel koosolekutel 1994. aastal nende osalemise tulemus.

67 Komisjon väidab esiteks, et ta on õiguslikult piisavalt tõendanud, et hagejad panid toime rikkumise, mis kestis 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001. Selles kontekstis märgib komisjon, et vaidlustatud otsusest (põhjendused 479–481, 483, 489, 639 ja 664) ja haldustoimikust nähtub, et hagejate tahe jätkata hindade kooskõlastamist ning turgude jagamist kestis kogu perioodi juunist 1994 kuni aprillini 1996.

68 Kõigepealt ei teavitanud hagejad avalikult teisi kartellikokkuleppe pooli, et nad taanduvad. Edasi kooskõlastasid kartellikokkuleppe pooled hinnatõuse ja tõstsid hindu Ühendkuningriigis kuni novembrini 1994. Lisaks näib, et kõnealuse hindade kooskõlastamise mõju ise ilmnes alles pärast seda kuupäeva. Ilmselgelt ei saa ettevõtja väita, et ta on kartellist lahkunud, kui ta kohaldab eelnevalt oma konkurentidega kokku lepitud hinnatõususid. Viimaks jätkasid hagejad spetsiifilisi siseriiklikke turgusid puudutavatel koosolekutel osalemist ajavahemikus juunist 1994 kuni aprillini 1996.

69 Komisjon väidab teiseks, et ta ei rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna hagejad ei olnud sarnases olukorras Chalkori, HME, Buntmetalli kontserni ja Muelleriga.

70 Selles osas märgib komisjon, et selle ajavahemiku pikkus, mille puhul ta ei suutnud tuvastada IMI kontserni osalemist koosolekutel laiendatud Euroopa kokkulepete raames, erines oluliselt kõnealusest ajavahemikust HME, Buntmetalli kontserni, Chalkori ja Muelleri puhul. Vaidlustatud otsuses oli tõepoolest tuvastatud, et need neli ettevõtjat ei osalenud nimetatud koosolekutel rohkem kui kolme aasta vältel. Konkreetsemalt kestis mitteosalemise periood Muelleri ja HME puhul kolm aastat ja neli kuud, nimelt 16. juunist 1994 kuni oktoobrini 1997, ning Buntmetalli kontserni ja Chalkori puhul neli aastat ja kaks kuud, nimelt 16. juunist 1994 kuni 29. augustini 1998 (vaidlustatud otsuse põhjendused 282, 305, 306 ja 325). Seevastu hagejate mitteosalemine koosolekutel, mis peeti laiendatud Euroopa kokkulepete raames, tuvastati üksnes 16. juunist 1994 kuni 11. aprillini 1996 ehk vaid ajavahemikus üks aasta ja kümme kuud.

71 Komisjon lükkab tagasi hagejate argumendi, et vaidlustatud otsuses ei pidanud ta asjakohaseks ajavahemikku, mil ta ei suutnud tuvastada rikkumise toime pannute osalemist salajastel koosolekutel. Komisjoni arvates ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 490, et ta pidas seda tegurit iseäranis asjakohaseks, et hinnata nende rikkumises osalemise vältavust. Vaidlustatud otsuses ei olnud vaja ära näidata täpne ajavahemik või „viimane tähtaeg", pärast mida kartellikokkuleppes osalemise vältavust ei ole enam võimalik tuvastada. Peamine küsimus oli see, kas rikkumise vältavust saab tuvastada konkreetse rikkuja puhul, mitte aga see, kus oli teoreetiline piir.

72 Et toetada oma argumenti, mille kohaselt ei olnud Chalkor, HME, Buntmetalli kontsern ning Mueller sarnases olukorras kui hagejad, väidab komisjon samuti, et vaidlustatud otsusest (põhjendused 277, 282, 305, 306, 325, 497, 589 ja 592) selgub, et hagejatel oli määrav roll rikkumises ning kartellikokkuleppe taasalustamisel ajavahemikus 1994–1997. Hagejate roll sel perioodil ei olnud ühes mõõdus selliste tagasihoidlikuma

suurusega „uustulnukate" omaga nagu HME, Buntmetalli kontsern, Chalkor ja Mueller. Asjaolu, et need neli ettevõtjat alustasid osalemist rikkumises oktoobris 1997 ja augustis 1998, kinnitas, et küsimust nende osalemise vältavuse kohta kartellikokkuleppes ajavahemikus juulist 1994 kuni juulini 1997 ei tohiks tekkida.

73 Hagejate argument, et komisjon leidis, et neli ülejäänud ettevõtjat katkestasid oma osalemise kõnealuses rikkumises, on samuti ekslik, kuna komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses pelgalt, et nelja ülejäänud ettevõtja osalemise algus kartellikokkuleppes oli ajaliselt hilisem kui hagejatel.

74 Kolmandaks väidab komisjon, et isegi kui eeldada, et hagejad olid sarnases olukorras kui HME, Buntmetalli kontsern, Chalkor ja Mueller, ei saa nad tugineda võrdse kohtlemise põhimõttele, et väita, et nad ei osalenud vältavas rikkumises ajavahemikul 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001. Kuna mitte keegi ei saa iseenda toetuseks viidata rikkumisele, mis pandi toime teise kasuks, ei ole selle asjaolu tuvastamisel, kas hagejad osalesid vältavas rikkumises, oluline see, kas kartellikokkuleppe teiste poolte toime pandud rikkumise vältavust puudutavad järeldused olid ekslikud või mitte.

75 Komisjon leiab, et kohtupraktikast tuleneb, et uurimise puudumine ühe või mitme ettevõtja suhtes ei takista teiste ettevõtjate uurimist ja karistamist, isegi kui nad kõik osalesid samas rikkumises.

76 Lisaks väidab komisjon, et hagejate väide tähendab sisuliselt Üldkohtule esitatud nõuet tuvastada, et HME, Buntmetalli kontsern, Chalkor ja Mueller osalesid samuti vältavas rikkumises ajavahemikul juulist 1994 kuni juulini 1997. Selle tuvastamine ei kuulu Üldkohtu pädevusse.

77 Seega kuna vaidlustatud otsuses tuvastati õiguslikult piisavalt, et hagejad osalesid vältavas rikkumises, ei saa nad selle järelduse ümberlükkamiseks väita, et teisi ettevõtjaid koheldi liiga soodsalt või ebaseaduslikult.

78 Neljandaks väidab komisjon, et oma hagiavalduses paluvad hagejad Üldkohtul tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 „osas, mis puudutab punktides h–j loetletud ettevõtjaid". See tähendab, et hagejad vaidlustavad vaidlustatud otsuses esitatud järelduse, mille kohaselt rikkusid nad EÜ artikli 81 lõiget 1 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, kuna nad osalesid 29. septembrist 1989 kuni 22. märtsini 2001 reas lepingutes ning kooskõlastatud tegevuses, mis puudutasid hindade kindlaksmääramist ja turgude jagamist sanitaartehniliste vasktorude sektoris. Komisjoni arvates ei toeta mitte miski hagiavalduses hagejaid, kui nad vaidlustavad vaidlustatud otsuse artikli 1 seoses ajavahemikuga 29. septembrist 1989 kuni juulini 1994 ning ajavahemikuga juulist 1996 kuni 22. märtsini 2001. Ta leiab seega, et nõue tühistada artikkel 1 tuleb jätta täies ulatuses rahuldamata.

Üldkohtu hinnang

79 Kõigepealt tuleb märkida, et kuigi hagejad esitasid oma argumendid, väites, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet ning et tehtud on ilmne hindamisviga, seavad

nad tegelikkuses kahtluse alla asjaolu, et vaidlustatud otsus toob esile nende katkematu osalemise kartellikokkuleppes ajavahemikus septembrist 1989 kuni märtsini 2001. Samuti tuleb tõdeda, et oma väite toetuseks esitavad hagejad üksnes vaidlusalust perioodi puudutavad argumendid.

80 Sellest tuleneb, et Üldkohtu kontroll peab hõlmama küsimust, kas komisjon tõendas vaidlustatud otsuses õiguslikult piisavalt asjaolu, et hagejad osalesid vaidlusalusel perioodil kartellikokkuleppes katkematult.

81 Selles kontekstis tuleb meenutada, et vaidlustatud otsusest tuleneb, et hagejaid peeti vastutavateks üksnes nende osalemise eest kartellikokkulepete kolmandas osas, nimelt laiendatud Euroopa kokkulepetes (vaidlustatud otsuse põhjendused 458 ja 461). Samuti nähtub sellest otsusest, et kartellikokkuleppe raames „praktiliselt mitte ühtegi lepingut mahtude või hindade kohta ei sõlmitud ega rakendatud ajavahemikus maist 1994 kuni juulini 1997", ning et laiendatud Euroopa kokkulepete puhul ei ole tuvastatud salajasi kontakte 1995. aastal (põhjendused 285 ja 485). Lisaks puudub poolte vahel vaidlus selles osas, et ei ole tõendatud, et hagejatel olid salajased kontaktid laiendatud Euroopa kokkulepete raames vaidlusalusel perioodil.

82 Komisjon järeldas siiski, et kõnealune rikkumine oli katkematu septembrist 1989 kuni märtsini 2001 isegi hagejate puhul (vaidlustatud otsuse põhjendus 463). Sellele järeldusele jõudis ta peamiselt järgmistele asjaoludele tuginedes.

83 Esiteks vältasid ilmselgelt kartellikokkuleppe meetodid ja tegevus kogu perioodi septembrist 1989 kuni märtsini 2001 (vaidlustatud otsuse põhjendus 486). Selles osas tuleb märkida, et nimetatud järeldusest ei piisa, et õiguslikult piisavalt tõendada

hagejate vältavat osalemist kõnealuses rikkumises vaidlusalusel perioodil. Asjaolu, et kartellikokkulepe kui selline oli katkematu, ei välista, et üks või mitu selle osalist katkestasid oma osalemise teatavaks ajaks.

84 Teiseks, kuigi hagejad ei osalenud ühelgi koosolekul ega pidanud ühtegi kontakti laiendatud Euroopa kokkulepete raames vaidlusalusel perioodil, oli nende osalemine kartellikokkuleppes katkematu kogu selle perioodi jooksul, kuna nad tõstsid hindu Ühendkuningriigis kuni novembrini 1994, nad osalesid aktiivselt läbirääkimistel kartellikokkuleppe taas käiku laskmiseks 1996. aastal, neil oli aktiivne roll kartellikokkuleppe poolte arvu suurenemisel 1997. ja 1998. aastal ning neil oli otsustav tähtsus juhi rolli ülevõtmisel Ühendkuningriigi turul (vaidlustatud otsuse põhjendus 490).

85 Mitte ükski eespool nimetatud asjaoludest peale hindade tõstmise järelduse novembris 1994 (selle kohta vt allpool punktid 90–92) ei ole asjakohane, et tuvastada hagejate katkematu osalemine kõnealuses rikkumises, kuna need asjaolud puudutavad üksnes nende tegevust pärast vaidlusalust perioodi, toomata selgust nimetatud perioodiga seotud asjaoludesse.

86 Kolmandaks ei ole hagejad tõendanud, et nad väljendasid vaidlusalusel perioodil ilmselgelt otsekoheselt oma kavatsust mitte enam osaleda kartellikokkuleppes (vaidlustatud otsuse põhjendused 479–481 ja 490). Selles osas tuleb rõhutada, et see seisukoht ei saa muutuda asjakohaseks enne, kui komisjon ei ole täitnud tal lasuvat tõendamiskoormist (vt selle kohta Euroopa Kohtu 6. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-2/01 P ja C-3/01 P: BAI ja komisjon *vs.* Bayer, EKL 2004, lk I-23, punktid 62 ja 63), nimelt esitanud tõendeid, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku asetleidnud asjaolusid, nii et võib mõistlikult tuvastada, et see rikkumine vältas katkematult kahe konkreetse kuupäeva vahel (vt Üldkohtu 11. detsembri 2003. aasta

otsus kohtuasjas T-61/99: Adriatica di Navigazione *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-5349, punkt 125 ja seal viidatud kohtupraktika).

87 Neljandaks ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 490 kaudselt, et vaidlusalust perioodi, mil puudusid salajased kontaktid, nimelt ligikaudu 22 kuud ei pidanud komisjon piisavalt pikaks, et see võiks kujutada hagejate osalemise katkestamist kartellikokkuleppes.

88 Selles kontekstis tuleb meenutada, et EÜ artikli 81 lõige 1 on kohaldatav alles siis, kui mõlema poole vahel on vähemalt ühine tahe, mille väljendamise vorm ei ole oluline seni, kuni see kujutab endast poolte tegeliku tahte väljendust (Üldkohtu 26. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-41/96: Bayer *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-3383, punktid 66–69). Järelikult kui puuduvad tõendid, mis võivad otseselt kinnitada rikkumise kestust, on komisjon kohustatud, nagu on märgitud eespool punktis 86, esitama tõendid ajaliselt piisavalt lähedaste asjaolude kohta, nii et oleks mõistlikult võimalik tuvastada, et see rikkumine vältas katkematult kahe konkreetse kuupäeva vahel.

89 Seega kui ajavahemik, mis lahutab rikkumise kahte ilmingut, on asjakohane kriteerium, et tuvastada rikkumise vältavust, on samuti tõsi see, et küsimust, kas nimetatud periood on piisavalt pikk, et kujutada endast rikkumise katkemist, ei saa uurida abstraktselt. Vastupidi, seda tuleb hinnata kõnealuse kartellikokkuleppe toimimise kontekstis.

90 Käesolevas asjas ilmneb vaidlustatud otsusest, et ettevõtjad, kes olid kartellikokkuleppe kolmanda osa pooled, olid tavaliselt kontaktis mitu korda aastas alates 1989. aastast

kuni 1994. aastani, iseäranis vahetades tundlikke andmeid oma müügi, turuosade ja kokkulepitud hindade kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 199–202 ja 236–284). Siiski on vaidlusaluse perioodi puhul hagejate ainus kontakt või ainus salajane ilming, mida komisjonil oli võimalik tuvastada, hindade tõstmine Ühendkuningriigis novembris 1994.

91 Selles osas tuleb tagasi lükata hagejate argument, et komisjon ei ole tõendanud, et hindade kõnealune tõstmine oli tingitud kartellikokkuleppest. Vaidlustatud otsuse põhjendusest 277 tuleneb, et kevadel 1994 arutati hindade tõstmist Ühendkuningriigis koosolekul, kus viibisid hagejad ja mida viimased ei eita. Kuna nad tõstsid kiiresti oma hindu Ühendkuningriigis selle koosoleku tulemusel, siis peavad hagejad tõendama, et kõnealune hindade tõstmine ei kujutanud endast nende kartellikokkuleppes osalemise ilmingut.

92 Tuleb tõdeda, et hagejad ei ole seda teinud. Aruandest, mille nad lisasid oma hagiavaldusele, selgub üksnes see, et kõnealune hindade tõstmine oli „peamiselt" tingitud vase hinna paralleelsest tõusust. Lisaks nähtub sellest aruandest, et jättes kõrvale vase hinna liikumise, tõusid hagejate hinnad Ühendkuningriigis 1994. aasta aprillist kuni novembrini 5–6%.

93 Mis puudutab komisjoni kinnitust, et hagejad jätkasid konkreetseid siseriiklikke turgusid puudutavatel salajastel koosolekutel osalemist ajavahemikus juunist 1994 kuni aprillini 1996, siis tuleb see tagasi lükata. Kõigepealt ei nähtu sellist kinnitust vaidlustatud otsusest. Edasi ei ole tõendid, millele komisjon viitas oma kostja vastuses oma väite kinnituseks, kuigi veenvad.

94 Ühendkuningriigi turu osas tõdeb Üldkohus, et komisjon kasutas viltust viitamismeetodit, mis viis selleni, et komisjoni esitatu on vastuolus viidatud teksti sisuga.

Tsitaati, mille komisjon lisas oma kostja vastusesse, oli kärbitud nii, et tekst, mis viitas koosolekute katkestamisele Ühendkuningriigis juulist 1994 kuni juunini 1996, oli välja jäetud. Algul tugines komisjon kohtuistungil oma tsitaadile, kuid hiljem Üldkohtu küsimusele vastates vabandas ta ning möönis, et see tsitaat ei ole korrektne.

95 Madalmaade turu osas tuleb sedastada, et dokument, millele komisjon viitab, tõendab üksnes seda, et olid salajased koosolekud, mida korraldati ligikaudu iga kolme kuu järel ajavahemikus 1989–2001. Mitte ükski komisjoni esitatud tõend ei kinnita siiski, et hagejad oleksid tegelikult osalenud Madalmaade turgu puudutavatel salajastel koosolekutel vaidlusalusel perioodil.

96 Eespool toodud kaalutlustest kogumis selgub, et hagejapoolsete kontaktide või kokkumängu ilmingute puudumise periood oli veidi enam kui 16 kuud, nimelt 1. detsembrist 1994 kuni 11. aprillini 1996. Kuna see periood ületab rohkem kui aastaga ajavahemikke, mil ettevõtjad, kes olid kartellikokkuleppe kolmanda osa pooled, avaldasid tavaliselt oma vastavat ühist tahet (vt eespool punkt 90), siis tuleb jõuda järeldusele, et komisjon rikkus õigusnormi ning et vaidlustatud otsus tuleb tühistada osas, milles see loeb hagejad vastutavaks nende osalemise eest kartellikokkuleppes ajavahemikus 1 detsembrist 1994 kuni 11. aprillini 1996.

97 Siiski mis puudutab asjaolu, et hagejad hakkasid uuesti osalema ning jätkasid pärast veidi üle 16 kuu pikkust ajavahemikku osalemist rikkumises, mille puhul nad ei vaidlusta, et tegemist on sama kartellikokkuleppega kui see, kus nad osalesid enne katkestamist, ei saa käesolevas asjas kohaldada aegumist määruse nr 1/2003 artikli 25 ning nõukogu 26. novembri 1974. aasta määruse (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades ettenähtud menetluste ja

sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT L 319, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 61) artikli 1 tähenduses. Sellegipoolest tuleb hagejatele määratud trahvi summat muuta, et võtta arvesse, et nad osalesid kartellikokkuleppes aeg-ajalt. Selle muutmise konkreetsed tagajärjed on täpsustatud allpool punktides 187–190.

Väide, et rikutud on kaitseõigusi

Poolte argumendid

98 Hagejad kinnitavad, et komisjon on kahjustanud nende kaitseõigusi, viidates vaidlustatud otsuses asjaoludele, millele küll viidati vastuväiteteatises, kuid mida ei olnud selles mainitud eesmärgiga põhjendada hagejate ning Chalkori, HME, Buntmetalli kontserni ja Muelleri vahelist erinevat kohtlemist kõnealuse rikkumise vältavusega seoses. Hagejad leiavad, et mitte ükski vaidlustatud otsuse põhjenduses 490 viidatud asjaolu ei ole välja toodud vastuväiteteatises, et eristada nende olukorda Chalkori, Buntmetalli kontserni, HME ja Muelleri olukorrast.

99 Hagejad märgivad, et kuigi komisjon tugines jätkuvalt asjaoludele, mida ta luges asjakohasteks vastuväiteteatise staadiumis, ei suutnud ta vaidlustatud otsuses järeldada, et nende olukord oli erinev Chalkori, HME, Buntmetalli kontserni ja Muelleri omast.

100 Vastates komisjoni argumendile, et vaidlustatud otsusega ei ole rikutud kaitseõigusi, kuna see otsus ei sisalda ühtki uut vastuväidet ning see tugineb üksnes nendele asjaoludele, millele on viidatud vastuväiteteatises, väidavad hagejad vastu, et vaidlustatud otsuses nende asjaolude uuesti kasutamine, millele komisjon ei tuginenud eelnevalt, et põhjendada hagejate erinevat kohtlemist teiste asjaomaste ettevõtjatega võrreldes, kujutab endast nende kaitseõiguste rasket rikkumist.

101 Hagejad on seisukohal, et vaidlustatud otsus ei täienda ega muuda vastuväiteteatises komisjoni esitatud arutluskäiku, et vastata hagejate esitatud argumentidele nende vastuses sellele teatisele. Komisjon muutis täielikult oma põhjendusi ning viitas teguritele, mille kohta ei olnud hagejatel võimalik esitada oma märkusi ega isegi end kaitsta. Niisugune suhtumine on ilmses vastuolus kohtupraktikaga.

102 Komisjon palub väite tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

103 Tuleb kontrollida, kas komisjon on rikkunud hagejate kaitseõigusi seoses asjaoludega, mida ta võttis arvesse vaidlustatud otsuse põhjenduses 490, selleks et järeldada, et nende osalemine kartellikokkuleppes oli katkematu.

104 Selles osas tuleb rõhutada, et eespool punktidest 84 ja 85 tuleneb, et välja arvatud tõdemus hindade tõstmise kohta novembris 1994 Ühendkuningriigis, ei peetud vaidlustatud otsuse põhjenduses 490 toodud asjaoludest mitte ühtegi asjakohaseks, et õiguslikult piisavalt tõendada hagejate vältavat osalemist kartellikokkuleppes. Lisaks selgub eespool punktist 96, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada osas, milles see loeb hagejad vastutavaks nende osalemise eest kartellikokkuleppes ajavahemikus 1. detsembrist 1994 kuni 11. aprillini 1996.

105 Järelikult on käesolev väide tulemuslik vaid niivõrd, kuivõrd see puudutab hagejate kaitseõiguse rikkumise küsimust seoses tõdemusega, et novembris 1994 tõsteti Ühendkuningriigis hindu.

106 Selles osas tuleb märkida, et vastuväiteteatisest peab huvitatud isikutel olema võimalik teada saada, millist tegevust komisjon neile ette heidab. See nõue on täidetud, kui lõplikus otsuses ei omistata huvitatud isikutele muid rikkumisi kui need, millele on viidatud vastuväiteteatises, ning esitatakse üksnes asjaolusid, mille kohta huvitatud isikutel on olnud võimalus selgitusi anda (Üldkohtu 19. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-213/00: CMA CGM jt *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-913, punkt 109).

107 Seega võib komisjon oma lõplikus otsuses lähtuda üksnes etteheidetest, mille kohta on asjaomastel ettevõtjatel olnud võimalus esitada oma seisukoht (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 86).

108 Kohtupraktikast ilmneb siiski, et komisjoni lõplik otsus ei pea ilmtingimata olema vastuväiteteatise koopia ning et vastuväiteteatise ja lõpliku otsuse vastuolu tähendab kaitseõiguste rikkumist üksnes juhul, kui lõplikus otsuses sedastatud etteheidet ei ole

esitatud vastuväiteteatises piisavalt, et võimaldada adressaatidel end kaitsta (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-48/00: Corus UK *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2325, punkt 100, ja 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-325/01: DaimlerChrysler *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-3319, punkt 189).

109 Õigus olla ära kuulatud laieneb kõikidele faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on otsuse aluseks, kuid mitte haldusorgani võetavale lõplikule seisukohale (vt Üldkohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas T-15/02: BASF *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-497, punkt 94 ja seal viidatud kohtupraktika).

110 Käesolevas asjas ei väida hagejad, et komisjon viitas vaidlustatud otsuses uutele etteheidetele või tugines uuele tegurile, mida ei olnud vastuväiteteatises esitatud. Nad märgivad üksnes, et reageerides vastuväiteteatise vastusele, esitas komisjon uued põhjendused, et õigustada tõdemust nende osalemise kohta kartellikokkuleppes ajavahemikus 1994–1996.

111 Hagejad väidavad oma argumendis, et komisjon oleks pidanud enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist kuulama nad ära kaalutluse osas, millega komisjon kavatses ümber lükata argumendid, mille nad esitasid oma vastuses vastuväiteteatisele. Sellist nõuet ei toeta kohtupraktika ning seda ei saa komisjonile ka kehtestada.

112 Kohtupraktikast tuleneb vastupidi, et komisjoni lõplik otsus ei pea ilmtingimata olema vastuväiteteatise koopia (vt eespool punkt 108). Vastuväiteteatises sisalduvate faktiliste asjaolude õiguslik hinnang on teatise määratlusest tulenevalt vaid ajutine ja komisjoni hilisemat otsust ei saa tühistada üksnes põhjusel, et nende faktiliste asjaolude

kohta tehtud lõplikud järeldused ei ole täpselt kooskõlas selle esialgse hinnanguga (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-44/00: Mannesmannröhren-Werke *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2223, punkt 100).

113 Nimelt kui komisjonil tuleb vastuväiteteatise adressaatide kaitseõiguste järgimiseks adressaadid tegelikult ära kuulata ning vajaduse korral võtta arvesse märkusi, mis on esitatud vastuseks etteheidele ja millega komisjon muudab oma analüüsi (eespool punktis 112 viidatud kohtuotsus Mannesmannröhren-Werke *vs.* komisjon, punkt 100), siis tuleb tõdeda, et täpselt nii käitus komisjon ka käesoleval juhul.

114 Eespool toodut arvestades ei ole käesolev väide tulemuslik.

2. *Nõue vähendada trahvisummat*

115 Selle nõude toetuseks esitavad hagejad kaks väidet, mis puudutavad vastavalt võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ning proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist.

116 Enne kui uurida hagejate esitatud väiteid, tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuse põhjendustest 601 ja 842 tuleneb, et komisjon määras rikkumise eest trahvid määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ning määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 eest. Lisaks määras komisjon kindlaks trahvisumma suunistes ja 1996. aasta koostööteatises määratletud metodoloogia alusel (vt eespool punkt 33).

117 Kuigi suuniseid ei saa lugeda õigusnormiks, kujutavad need endast käitumisnormi, mis sisaldab viidet järgimisele kuuluvale praktikale ning mida komisjon ei või konkreetsel juhul eirata, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi (vt Euroopa Kohtu 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-4429, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).

118 Seega peab Üldkohus vaidlustatud otsusega määratud trahvide seaduslikkuse kontrollimise raames kindlaks tegema, kas komisjon teostas oma kaalutlusõigust vastavalt suunistes sätestatud meetodile, ja kui kohus tuvastab, et komisjon ei ole meetodit järginud, peab kohus kontrollima, kas see kõrvalekaldumine on õiguslikult piisavalt õigustatud ja põhjendatud. Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa Kohus on kinnitanud esiteks suuniste enda põhimõtte ja teiseks neis kehtestatud meetodi kehtivust (Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punktid 252–255, 266–267, 312 ja 313).

119 Suuniste vastuvõtmisest tulenev komisjoni kaalutlusõiguse piiramine ei ole tegelikult vastuolus komisjonile sisulise kaalutlusruumi säilitamisega. Suunistes on erinevaid paindlikke elemente, mis võimaldavad komisjonil oma kaalutlusõigust kasutada kooskõlas määruste nr 17 ja nr 1/2003 sätetega, nagu Euroopa Kohus neid on tõlgendanud (eespool punktis 118 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 267).

120 Seega sellistes valdkondades, kus komisjonil on kaalutlusruum, piirdub nende hinnangute seaduslikkuse kontroll ilmse hindamisvea puudumise kontrollimisega (vt selle kohta Üldkohtu 18. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-241/01: Scandinavian Airlines System *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-2917, punktid 64 ja 79).

121 Komisjoni kaalutlusõigus ja selle piirid ei mõjuta ka põhimõtteliselt seda, kuidas kohus teostab oma täielikku pädevust (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 538), mis annab talle õiguse komisjoni määratud trahvisumma tühistada, seda vähendada või suurendada (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: Groupe Danone *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-1331, punktid 60–62, ja Üldkohtu 21. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-368/00: General Motors Nederland ja Opel Nederland *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-4491, punkt 181).

Väide, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet

122 Selle väite raames esitavad hagejad kaks etteheidet, mis puudutavad vastavalt viisi, kuidas komisjon viis läbi oma uurimise, ning nende väidetavat diskrimineerivat kohtlemist võrreldes SANCO kokkulepete ning WICU ja Cuprothermi kokkulepete osalistega.

Komisjoni läbi viidud uurimise diskrimineeriv viis

– Poolte argumendid

123 Hagejad leiavad, et viis, kuidas komisjon viis läbi oma uurimise, võimaldas Outokumpu ja KME kontsernil, Wielandil, Bolideni kontsernil, HME-l ja Chalkoril paremini hinnata selle ulatust ning andis neile võimaluse olla esimesed ettevõtjad, et esitada

pakkumised koostööks 1996. aasta koostööteatise raames. Järelikult kohaldati kõigi nende ettevõtjate suhtes, välja arvatud Bolideni kontsern, suuremat trahvide vähendamise määra kui hagejate puhul, kes märgivad, et nemad said viimastena informatsiooninõude ning seega olid nad viimased, kes taotlesid 1996. aasta koostööteatise kohaldamist.

124 Seega vähendati hagejate trahvisummat üksnes 10% võrra, kuna nad tegid komisjoniga koostööd hetkel, kui kõnealune rikkumine oli juba tuvastatud. Järelikult rikkus komisjon võrdse kohtlemise põhimõtet, jättes kartellikokkuleppes osalenud ettevõtjad võrdsele alusele asetamata.

125 Selles kontekstis meenutavad hagejad, et komisjon teostas esiteks aprillis 2001 täiendavad uurimised Outokumpu ja KME kontserni ruumides, teatamata nendest seejärel avalikult, teiseks saatis juulis 2002 KME kontsernile ja Wielandile, kes osalesid nii tööstuslikke torusid puudutavas kartellikokkuleppes kui ka sanitaartehnilisi vasktorusid puudutavas kartellikokkuleppes, kirjalikud nõuded informatsiooni esitamiseks seoses juhtumiga COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud), ning kolmandaks saatis juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) raames nõuded informatsiooni esitamiseks Bolideni kontsernile, HME-le ja Chalkorile 3. märtsil 2003 ning IMI kontsernile 20. märtsil 2003.

126 Komisjon palub selle väite tagasi lükata.

– Üldkohtu hinnang

127 Käesoleva väite raames lähtuvad hagejad eeldusest, et 1996. aasta koostööteatis paneb komisjonile kohustuse teavitada ettevõtjaid, kelle suhtes rikkumismenetlust läbi

viiakse, igal ajahetkel uurimise käigust, selleks et ettevõtjad saaksid hinnata, kas ja mil määral on otstarbekas teha komisjoniga koostööd.

128 Nimetatud teatise sõnastusest ja ülesehitusest tuleneb, et esiteks peab selle kohaldamist taotlev ettevõtja komisjoniga ühendust võtma ja teiseks võib hilise või minimaalse koostöö strateegia kaasa tuua trahvisumma ebaolulise vähendamise või koguni üldse vähendamata jätmise (vt 1996. aasta koostööteatise punktid B–D ning punkt E1).

129 Kui 1996. aasta koostööteatis lõi õiguspärase ootuse, millele võivad tugineda ettevõtjad, kes soovivad komisjoni teavitada kartelli olemasolust (vt eespool punktis 109 viidatud kohtuotsus BASF *vs.* komisjon, punktid 487 ja 488 ning seal viidatud kohtupraktika), saab see ootus puudutada üksnes viisi, kuidas komisjon võttis arvesse nende panust siis, kui nad avaldasid oma tahet teha koostööd. 1996. aasta koostööteatise sõnastusest ega selle loodud mehhanismile omasest loogikast ei tulene kuidagi, et komisjon peab haldusmenetluses teavitama ettevõtjaid, kes ei ole avaldanud oma tahet teha koostööd, meetmetest, mis ta on oma uurimise käigus võtnud, või uurimise edenemisest.

130 Kõigil kartelliosalistel on õigus haldusmenetluses mis tahes hetkel taotleda 1996. aasta koostööteatise kohaldamist, olenemata sellest, milliseid uurimismeetmeid komisjon on võtnud. Seega on iga kartelliosalise ülesanne otsustada, kas ja millisel hetkel ta soovib 1996. aasta koostööteatisele tugineda.

131 Käesoleval juhul oleksid hagejad võinud avaldada oma tahet teha komisjoniga koostööd mis tahes hetkel pärast 1996. aasta koostööteatise avaldamist, nimelt pärast nende osas läbiviidud uurimist 22. märtsil 2001.

132 Seega ei saa komisjonile ette heita seda, et ta viis täiendavad uurimised läbi teistes ettevõtjates või et ta saatis juhtumi COMP/E-1/38.240 (Tööstuslikud torud) puhul informatsiooninõuded, hagejaid sellest teavitamata.

133 Mis puudutab argumenti informatsiooninõuete saatmise kohta juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) puhul, siis tuleb meenutada, et kuigi ettevõtjate tehtava koostöö mahu hindamine ei saa sõltuda täiesti suvalistest teguritest, nagu järjekord, kuidas komisjon neid küsitleb (Üldkohtu 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-48/98: Acerinox *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-3859, punkt 140), ei saa erinevate ettevõtjate tehtava koostöö mahtu pidada sarnaseks siis, kui need ettevõtjad esitavad komisjonile haldusmenetluse samas staadiumis ja analoogsetel asjaoludel sarnast teavet (vt selle kohta Üldkohtu 13. detsembri 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-45/98 ja T-47/98: Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-3757, punkt 245).

134 Käesolevas asjas puudub vaidlus, et komisjon saatis juhtumi COMP/E-1/38.069 (Sanitaartehnilised vasktorud) puhul informatsiooninõuded Bolideni kontsernile, HMEle ja Chalkorile 3. märtsil ning hagejatele 20. märtsil 2003. Selles osas tuleb märkida, et nendest neljast ettevõtjast alustas üksnes Chalkor komisjoniga koostööd, enne kui komisjon saatis vastuväiteteatise. Kui Chalkor alustas komisjoniga koostööd aprillis 2003, esitasid hagejad oma pakkumise koostööks palju hilisemas menetlusstaadiumis, nimelt novembris 2003 pärast 29. augusti 2003. aasta vastuväiteteatise saamist. Kuna hagejad ei ole tõendanud, et nende hiline koostöö oli tingitud asjaolust, et nad

said informatsiooninõuded 17 päeva hiljem kui Bolideni kontsern, HME ja Chalkor, tuleb nende argument, et kõnealused informatsiooninõuded saadeti hilinenult, tagasi lükata.

135 Eespool toodut arvesse võttes tuleb tagasi lükata etteheide, et komisjon viis oma uurimise väidetavalt läbi diskrimineerivalt.

Hagejate väidetavalt diskrimineeriv kohtlemine võrreldes SANCO kokkulepete ning WICU ja Cuprothermi kokkulepete pooltega

– Poolte argumendid

136 Hagejad väidavad sisuliselt, et komisjon oleks trahvisummat kindlaks määrates pidanud eristama neid, kes osalesid üksnes kartellikokkuleppe ühes osas ning ettevõtjaid, kes osalesid kahes või kolmes selle osas.

137 Selles osas vaidlevad hagejad vastu komisjoni järeldusele, mis asub vaidlustatud otsuse põhjenduses 689 ning mille kohaselt ei suutnud ta tõendada, et koondumine SANCO kokkulepete poolte vahel oli märkimisväärselt tihedam ajavahemikus 1988–1995 kui koondumine laiendatud Euroopa kokkulepete poolte vahel. Hagejad leiavad,

et SANCO kokkulepped kujutasid endast vastupidi vaidlustatud otsuses komisjoni järeldatule palju tihedamat ning märkimisväärselt konkurentsivastasemat koostööd kui laiendatud Euroopa kokkulepped.

138 Mis puudutab kostja vastuses komisjoni pakutud lahendust, nimelt „SANCO-tootjatele" määratud trahvide summa suurendamist, et kõrvaldada võimalik ebavõrdne kohtlemine, siis väidavad hagejad, et see kujutab endast kaudset, kuid selget tunnistust sellest, et kõnealustele ettevõtjatele määratud trahvide summa eristamata jätmine ei ole põhjendatud.

139 WICU ja Cuprothermi kokkulepete osas rõhutavad hagejad, et asjaolu, et turuosade kindlaksmääramiseks liitis komisjon erineva kohtlemise raames puhtast vasest sanitaartehniliste torude käibe plastkattega sanitaartehniliste vasktorude käibega, ei saa lugeda meetmeks, millega karistatakse rangemalt „WICU ja Cuprothermi tootjaid". Hagejate arvates oli see liitmine vajalik, kuna komisjon oli vaidlustatud otsuse põhjenduses 459 tuvastanud, et puhtast vasest sanitaartehniliste torude kokkulepped hõlmasid igal juhul ka plastkattega sanitaartehnilisi vasktorusid.

140 Lisaks leiavad hagejad, et KME kontsernile seoses tema osalemisega WICU ja Cuprothermi kokkulepetes antud tegelik puutumatus (vaidlustatud otsuse põhjendused 760 ja 761) oleks võinud olla lubatav üksnes siis, kui „WICU ja Cuprothermi tootjaid" oleks trahvide lähtesumma kindlaksmääramiseks algusest peale liigitatud muusse kategooriasse.

141 Hagejad märgivad viimaks, et komisjon ei ole põhjendanud oma otsust mitte eristada trahvide summa kindlaksmääramiseks ettevõtjaid, kes nagu hagejad ise olid seotud

pelgalt laiendatud Euroopa kokkulepetega, ning KME kontserni ja Wielandi, kes ei olnud seotud mitte üksnes laiendatud Euroopa kokkulepetega, vaid ka WICU ja Cuprothermi kokkulepetega. See põhjendamata jätmine kujutab endast EÜ artikli 253 rikkumist.

142 Komisjon palub selle väite tagasi lükata. Viidates vaidlustatud otsuse põhjendustele 459, 461 ja 462, väidab komisjon kostja vastuse toetuseks, et ta jõudis järeldusele, et rikkumise kahe (Bolideni kontsern) või kolme osaga (KME kontsern ja Wieland) seotud ettevõtjad panid toime mitmetahulise rikkumise, mille ilmingud olid eraldiseisvad, kuid omavahel seotud. Seevastu rõhutab komisjon, et ettevõtjaid, kes osalesid vaid rikkumise kolmandas osas, nimelt IMI ja Outokumpu kontsern, Mueller, Buntmetalli kontsern, HME ja Chalkor, ei loetud SANCO kokkulepetes ning WICU ja Cuprothermi kokkulepetes osalenuteks.

143 Järelikult leiab komisjon, et lugedes hagejad vastutavaks nende toime pandud rikkumise eest, ei ole ta rikkunud kriminaal- ja halduskaristuste individuaalsuse põhimõtet.

144 SANCO kokkulepete osas kinnitab komisjon, et „SANCO-tootjate" toime pandud rikkumise raskus on sarnane hagejate toimepanduga. Viidates vaidlustatud otsuse põhjendustele 130, 131, 137, 138, 199–213, 236, 265, 277 ja 310, väidab komisjon, et laiendatud Euroopa kokkulepped puudutasid klientide jagamist, korrapärast ja süstemaatilist jälgimissüsteemi ning kokkuleppeid hindade kohta.

145 SANCO kokkulepete ja laiendatud Euroopa kokkulepete koostoimimise osas meenutab komisjon, et „SANCO-tootjaid" peeti laiendatud Euroopa kokkulepete raames eraldiseisvaks grupiks ning et nad sõlmisid omavahel kokkuleppeid enne laiema grupi koosolekuid. Laiendatud Euroopa kokkulepete liikmed said kasu „SANCO-tootjate"

rakendatud konkurentsipiirangust, kehtestades selle oma ebaseaduslikes kokkulepetes. Sellegipoolest puudutasid kooskõlastamine „SANCO-tootjate" vahel ning kooskõlastamine laiendatud Euroopa kokkulepete raames enamjaolt samu küsimusi.

146 Komisjon väidab, et isegi kui Üldkohus peaks nõustuma hagejate argumendiga, et SANCO kokkulepped piirasid konkurentsi enam kui laiendatud Euroopa kokkulepped, ei olnud ühtegi põhjust vähendada neile määratud trahvi summat. Komisjon on arvamusel, et hagejatele määratud trahvi summa peegeldab täpselt nende poolt ilmselgelt toime pandud rikkumise raskust. Selles kontekstis viitab ta vaidlustatud otsuse põhjendusele 490, et rõhutada, et hagejatel oli kartellikokkuleppes väga oluline roll.

147 Seega leiab komisjon, et kõige kohasem viis kõrvaldada väidetav puudus käesolevas asjas on pigem suurendada „SANCO-tootjatele", nimelt KME kontsernile, Wielandile ja Bolideni kontsernile määratud trahvide summat kui vähendada hagejatele määratud trahvi summat.

148 Mis puudutab WICU ja Cuprothermi kokkuleppeid, siis väidab komisjon, et ta tõepoolest kohtles erinevalt ühelt poolt hagejaid ja teiselt poolt KME kontserni ja Wielandi.

149 Selles osas leiab komisjon, et kui vaidlustatud otsuses oleks tuvastatud erinevad rikkumised, millest esimene puudutas puhtast vasest sanitaartehnilisi torusid ning teine plastkattega sanitaartehnilisi vasktorusid, oleks ettevõtjate kategooriatesse jagamisel, et erinevalt kohelda puhtast vasest sanitaartehniliste torudega seotud rikkumise puhul, lähtutud üksnes selle toote müügist. Selle oletuse korral oleks hagejate turuosa suurem ning neile määratud trahvi summa kõrgem. Hagejate asjakohane käive, nimelt puhtast vasest sanitaartehniliste torude müügiga seonduv käive oli sama kui see käive, mida komisjon kasutas vaidlustatud otsuses, kuid ülemaailmse turu suurus,

nimelt puhtast vasest sanitaartehniliste torude kogumüük oli madalam vaidlustatud otsuses komisjoni viidatust, nimelt puhtast vasest ja plastkattega sanitaartehniliste torude kogumüügist.

150 Komisjon lükkab ka tagasi hagejate seisukoha, et puhtast vasest sanitaartehniliste torude käibe ning plastkattega sanitaartehniliste vasktorude käibe liitmine oleks olnud vajalik isegi juhul, kui WICU ja Cuprothermi kokkuleppeid ei oleks olemas olnud. Komisjon leiab, et see väide on „olemuslikult ebaloogiline". Ta märgib, et plastkattega sanitaartehnilisi vasktorusid puudutavate ebaseaduslike kokkulepete puudumisel tuleks ettevõtjaid, kes toodavad nii puhtast vasest sanitaartehnilisi torusid kui ka plastkattega sanitaartehnilisi vasktorusid, karistada kõrgemate trahvidega kui ettevõtjaid, kes toodavad ainult puhtast vasest sanitaartehnilisi torusid. Seega karistatakse ettevõtjaid, kes on kartellikokkuleppes suhteliselt sama tähtsad, trahvidega, mille summa on erinev vastavalt sellele, kas nad toodavad või ei tooda kartellikokkuleppega hõlmamata torusid.

151 Komisjon väidab, et kui Üldkohus peaks nõustuma hagejate argumendiga, teeb ta ettepaneku suurendada kohtu täieliku pädevuse teostamisel neile määratud trahvi nii, et see peegeldaks nende suuremat turuosa ning järelikult nende vastavat kasvanud tähtsust puhtast vasest sanitaartehnilisi torusid puudutavas kartellis.

– Üldkohtu hinnang

152 Esiteks, mis puudutab väidet põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, siis tuleneb kohtupraktikast, et konkurentsiõiguse rikkumise raames trahvide kindlaksmääramisel

on see kohustus täidetud, kui komisjon esitab oma otsuses kaalutluse aluseks olevad asjaolud, mis võimaldasid tal hinnata rikkumise raskust ja kestust (vt eespool punktis 107 viidatud kohtuotsus Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, punkt 463 ja seal viidatud kohtupraktika).

153 Käesolevas asjas ei väida hagejad, et vaidlustatud otsus ei too esile asjaolusid, mille alusel hindas komisjon hagejate toime pandud rikkumise raskust ja kestust. Nende etteheide, mis puudutab üksnes asjaolu, et komisjon ei selgitanud, miks ei koheldud neid erinevalt „WICU ja Cuprothermi tootjatest", tuleb seega tagasi lükata. Arvestades eespool punktis 152 viidatud kohtupraktikat, ei saa EÜ artiklit 253 tõlgendada nii, et see kohustab komisjoni selgitama oma otsustes põhjusi, miks ta trahvisumma arvutamisel ei tuginenud lähenemisviisile, mis on alternatiivne võrreldes sellega, millest ta vaidlustatud otsuses tegelikult lähtus (vt selle kohta analoogia alusel Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-319/94: Fiskeby Board *vs.* komisjon, EKL 1998, lk II-1331, punkt 127).

154 Teiseks tuleb käesoleva etteheite põhjendatuse osas kõigepealt meenutada kohtupraktikas juurdunud põhimõtteid isikliku vastutuse puhul, mis tekib kartelli liiki EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumisest.

155 Mis puudutab vastutust rikkumise eest, siis tuleneb kohtupraktikast, et asjaolu, et ettevõtja ei osalenud otseselt kõigis kartelli kui tervikut moodustavates elementides, ei saa vabastada teda vastutusest EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise eest, kui on tõendatud, et ta pidi kindlasti teadma, et esiteks kokkumäng, kus ta osales, moodustas osa tervikust, ning et teiseks kattis see tervik kõik kartelli moodustanud elemendid (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 87; Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-295/94: Buchmann *vs.* komisjon, EKL 1998, lk II-813, punkt 121, ja

8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-99/04: AC-Treuhand *vs.* komisjon, EKL 2008, lk II-1501, punktid 130 ja 131).

156 Tuvastades kartelli olemasolu ning tehes kindlaks selle osalised, pidi komisjon trahvide määramiseks kontrollima neist iga osalemise suhtelist raskusastet. See ilmneb nii kohtupraktikast (vt selle kohta eespool punktis 155 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punktid 90 ja 150; eespool punktis 118 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 145, ja eespool punktis 155 viidatud kohtuotsus AC-Treuhand *vs.* komisjon, punkt 133) kui ka suunistest, mis näevad ette erineva kohtlemise, mis toob kaasa konkreetse lähtesumma arvutamise, ning mis võtavad arvesse raskendavaid ja kergendavaid asjaolusid, mis võimaldavad muuta trahvisummat, võttes nimelt aluseks asjaomaste ettevõtjate aktiivse või passiivse rolli rikkumise toimepanemisel.

157 Siiski ei saa ettevõtjale kunagi määrata trahvi, mille summa on arvutatud sellises kokkumängus osalemise alusel, mille eest ta ei ole vastutav (Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-28/99: Sigma Tecnologie *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-1845, punktid 79–82).

158 Nende eespool nimetatud põhimõtete alusel tuleb kontrollida hagejate etteheidet, et komisjon ei ole arvesse võtnud nende piiratud osalemist kartellis.

159 Puudub vaidlus selle üle, et hagejad osalesid vaid laiendatud Euroopa kokkulepetes ning et nad loeti vastutavateks üksnes oma osalemise eest kartelli selles osas (vaidlustatud otsuse põhjendus 461). Siiski ei ole komisjon uurinud küsimust, kas rikkuja, kes osaleb kartelli ühesainsas osas, paneb toime kergema rikkumise määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 3 tähenduses, kui rikkuja, kes sama kartelli raames osaleb kõigis neis osades. See küsimus on seda olulisem käesolevas asjas, kuna hagejaid ei peetud vastutavateks kartellikokkuleppe kahe teise osa, nimelt SANCO kokkulepete ning WICU ja Cuprothermi kokkulepete eest.

160 Komisjon jõudis vaidlustatud otsuse põhjenduses 689 järeldusele, et puudus vajadus kohelda rikkujaid, kes osalesid vaid laiendatud Euroopa kokkulepetes, erinevalt nendest, kes osalesid ka SANCO kokkulepetes, kuna koostöö SANCO kokkulepete raames ei olnud märkimisväärselt tihedam kui laiendatud Euroopa kokkulepete puhul.

161 Tuleb tõdeda, et komisjoni kaalutlused on ekslikud, kuna võrdlus kartelli erinevate osade intensiivsuse vahel oleks tõenäoliselt olnud asjakohane siis, kui hagejad oleksid olnud seotud kartelli paljude osadega, mida käesoleval juhul aga ei toimunud.

162 Ettevõtja, kelle vastutus on kartelli mitme osa suhtes tuvastatud, panustab selle kartelli tõhususse ja raskusesse rohkem kui rikkuja, kes on seotud selle sama kartelli üheainsa osaga. Seega paneb esimene ettevõtja toime raskema rikkumise kui teine ettevõtja.

163 Selles osas tuleb rõhutada, et kooskõlas karistuste individuaalsuse ja isikliku vastutuse põhimõttega peab komisjon iga rikkuja kartellis osalemise suhtelise raskusastme hindamise käigus võtma arvesse asjaolu, et teatavaid rikkujaid ei saa olenevalt olukorrast lugeda vastutavateks eespool punktis 155 viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Anic Partecipazioni (punkt 87) tähenduses selle kartelli kõigi osade puhul.

164 Suuniste kohaldamisel peab see hinnang olema tingimata antud konkreetse lähtesumma kindlaksmääramise staadiumis, kuna kergendavate asjaolude arvessevõtmine võimaldab pelgalt muuta trahvi põhisummat, lähtudes sellest, kuidas rikkuja rakendas kartellikokkulepet. Rikkujal, keda ei loetud vastutavaks selle kartellikokkuleppe teatavate osade eest, ei saa olla olnud rolli nende osade rakendamisel. Konkurentsiõigusnormide rikkumine on selle rikkuja puhul tuvastatud rikkumise piiratud ulatuse tõttu kergem kui see, mis on omistatud rikkujatele, kes osalesid rikkumise kõigis osades.

165 Komisjoni argumendiga, et kõik laiendatud Euroopa kokkulepete pooled said kasu „SANCO-tootjate" rakendatud konkurentsipiirangust, ei saa nõustuda, kuna komisjon ei pidanud hagejaid vastutavaks SANCO kokkuleppeid puudutava kõnealuse rikkumise osa eest. Selle kohta tuleb samuti märkida, et kartellikokkuleppe konkurentsivastasest mõjust hindadele võisid selle laadi tõttu kasu saada kõik asjaomasel turul tegutsevad tarnijad, mitte üksnes selle kartelli osalisteks olevad ettevõtjad.

166 Eespool toodut arvestades tuleb järeldada, et komisjon rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet, jättes trahvide arvutamise käigus arvesse võtmata asjaolu, et erinevalt KME kontsernist, Wielandist ja Bolideni kontsernist osalesid hagejad üksnes kartelli ühes osas, ning koheldes seega erinevaid olukordi ühetaoliselt, ilma et selline kohtlemine oleks olnud objektiivselt põhjendatud.

167 Sellest järeldusest tehtavate tagajärgede osas pakub komisjon SANCO kokkulepete osas välja, et Üldkohus suurendaks „SANCO-tootjatele" määratud trahvide summasid, selle asemel et vähendada hagejatele määratud trahvi. Üldkohus leiab sellegipoolest oma täieliku pädevuse raames, et komisjoni kohaldatud lähtesumma on kartelli

kolme osa kui terviku raskusastet arvestades kohane ning et hagejatele määratud trahvi lähtesummat tuleb vähendada, selleks et võtta arvesse asjaolu, et komisjon pidas neid vastutavateks üksnes nende osalemise eest kartellikokkuleppe kolmandas osas.

168 Komisjoni argument, et hagejatel oli kartellis oluline roll, ei lükka seda järeldust ümber. Esiteks tuleb tõdeda, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses leidnud, et IMI kontserni roll laiendatud Euroopa kokkulepete raames oli raskendavaks asjaoluks suuniste tähenduses. Teiseks ei ole komisjon käesolevas menetluses toonud välja põhjusi, miks tema hinnang selles osas oli ekslik. Järelikult puudub Üldkohtul trahvi summa kindlaksmääramise käigus alus asendada komisjoni hinnang kohtu omaga osas, mis puudutab hagejate rolli laiendatud Euroopa kokkulepete raames.

169 Kuivõrd võidakse väita, et SANCO kokkulepetes hagejate osalemise puudumine oli piisavalt kajastatud nende konkreetses lähtesummas, kuna hagejate turuosa – nad ei turustanud „SANCO torusid" – oli arvutatud puhtast vasest sanitaartehniliste torude kõigi tootjate käibe, sealhulgas „SANCO torude" müügile vastava käibe alusel, tuleb tõdeda järgmist.

170 SANCO kokkulepped ning laiendatud Euroopa kokkulepped puudutasid sama turgu, nimelt puhtast vasest sanitaartehniliste torude turgu. Seega oleks komisjon pidanud isegi SANCO kokkulepete puudumisel võtma arvesse SANCO torude müügist saadud käivet, et arvutada hagejate turuosa asjaomasel turul.

171 Seevastu on olukord WICU ja Cuprothermi kokkulepete osas erinev. Need lepingud puudutasid tooteid, mis ei ole puhtast vasest sanitaartehniliste torudega asendatavad.

Vaidlustatud otsuse põhjendusest 459 tuleneb, et puhtast vasest sanitaartehnilised torud ja plastkattega sanitaartehnilised vasktorud kujutavad endast eraldiseisvaid asjaomaseid turgusid.

172 Seega arvutades puhtast vasest sanitaartehniliste torude turul tegutsenud hagejate turuosa, lähtudes puhtast vasest sanitaartehniliste torude turul saadud käibest ning plastkattega sanitaartehniliste vasktorude turul saadud käibest, omistati hagejatele tõepoolest väiksem turuosa ning sellega määrati neile ka madalam konkreetne lähtesumma kui siis, kui nende turuosa oleks arvutatud üksnes käibe alusel, mis saadi turul, kus nad kartellikokkuleppe raames tegelikult tegutsesid.

173 Hagejate argument, et puhtast vasest sanitaartehnilistest torudest saadud käibe ning plastkattega sanitaartehnilistest vasktorudest saadud käibe liitmine oleks olnud vajalik isegi juhul, kui WICU ja Cuprothermi kokkuleppeid ei oleks olemas olnud, on ilmselgelt põhjendamatu. Kohtupraktikast ega suunistest ei tulene, et komisjon oleks kartelliosaliste turuosade arvutamisel erineva kohtlemise eesmärgil kohustatud võtma arvesse käivet, mis on saadud muudest toodetest kui need, mis on kõnealuse rikkumise ese.

174 Arvestades eespool toodut kogumis, tuleb üksnes muuta hagejatele määratud trahvi summat, et kajastada seda, et nad ei osalenud SANCO kokkulepetes. Selle muutmise konkreetsed tagajärjed on täpsustatud allpool punktides 187–190.

Väide, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet

Poolte argumendid

175 Hagejad leiavad, et neile määratud trahvisumma ei ole proportsionaalne nende tegevuse majandusliku väärtusega sanitaartehniliste vasktorude valdkonnas. See ebaproportsionaalsus tuleneb asjaolust, et turu suurus ja hagejate käive, millest komisjon trahvide suuruse kindlaksmääramisel lähtus, on kunstlikult suured ja jätavad täiesti vale mulje turu tegelikust väärtusest ja saadud käibest.

176 Selles suhtes väidavad hagejad, et torude tootjatena ei ole neil mingit mõju nende peamise tooraine, st vase hinnale, mis moodustab 50–65% nende klientide makstavast lõpphinnast. Hagejad meenutavad, et kartelli tegevus ei puudutanud vase hankimist ega saanud mitte kuidagi mõjutada vase hinda, kuna metalli hinna määravad kindlaks London Metal Exchange'i (Londoni metallibörs) igapäevased noteeringud. Metalli hind oli vaid element, mis kajastus klientide puhul samal tasemel kui hind, mida maksid hagejad.

177 Hagejad toonitavad, et nende argumendid ei puuduta hinnangut rikkumise raskusele ja selle suhtele turu suurusega, vaid proportsionaalsuse põhimõtet, nii nagu seda on mainitud suuniste punkti 5 alapunktis b. Hagejad viitavad selle argumendi toetuseks ka komisjoni otsustuspraktikale.

178 Hagejad lisavad, et nad müüsid sanitaartehniliste vasktorude valdkonnas oma tegevuse, mille raamatupidamislik netoväärtus oli ligikaudu 34 miljonit eurot, ligikaudu 18,1 miljoni euro eest. See hind näitab, et määratud trahvisumma ehk 44,98 miljonit eurot on ebaproportsionaalne.

179 Komisjon palub selle väite tagasi lükata.

Üldkohtu hinnang

180 Kõigepealt tuleb rõhutada, et trahvi lähtesumma kindlaksmääramiseks võib komisjon – olemata selleks siiski kohustatud – arvesse võtta asjaomase turu suurust (eespool punktis 109 viidatud kohtuotsus BASF *vs.* komisjon, punkt 134, ja 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-322/01: Roquette Frères *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3137, punktid 149 ja 150), nagu ta tegi käesoleval juhul.

181 Hageja väide põhineb eeldusel, et komisjon toimis valesti, kui ta võttis asjaomase sektori väärtuse hindamisel arvesse vase hinna.

182 See eeldus on siiski väär. Ükski mõistlik põhjus ei anna alust selleks, et asjakohase turu käibe arvutamisel jäetakse teatavad tootmiskulud välja. Nagu komisjon õigesti märkis, on kõigis tööstussektorites lõpptootele omaseid kulusid, mida tootja ei saa mõjutada, kuid mis kujutavad endast siiski kogu tema tegevuse olulist elementi ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta (vt selle kohta Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95,

T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 5030 ja 5031).

183 Asjaolu, et vase hind moodustab olulise osa sanitaartehniliste torude lõpphinnast või et vase hinna kõikumise oht on tunduvalt suurem kui muude toorainete puhul, ei nõrgenda seda järeldust ega kohusta komisjoni kohaldama suuniste punkti 5 alapunkti b.

184 Pealegi tuleb märkida, et komisjoni otsused, millele hagejad viitasid, ei ole asjakohased, kuna komisjoni varasem otsustuspraktika ei ole käsitletav konkurentsi valdkonnas määratavate trahvide õigusliku raamistikuna.

185 Lisaks tuleb tõdeda, et arvandmetest, mis hagejad esitasid, väites, et neile määratud trahvi summa ületas nende tegevuse väärtust sanitaartehniliste vasktorude valdkonnas, ei piisa selleks, et järeldada, et nende trahvisumma oli ebaproportsionaalne. Hagejad ei ole osutanud tõenditele, millel kõnealused arvandmed põhinevad.

186 Seega tuleb käesolev väide tervikuna põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

3. *Trahvi lõppsumma kindlaksmääramine*

187 Nagu nähtub eespool punktidest 79–97 ja 154–174, tuleb vaidlustatud otsust muuta, kuna komisjon ei võtnud trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse esiteks seda, et

hagejad katkestasid kartellis osalemise 1. detsembrist 1994 kuni 11. aprillini 1996, ning teiseks asjaolu, et nad ei osalenud SANCO kokkulepetes.

188 Ülejäänud osas jäävad vaidlustatud otsuses sisalduvad komisjoni kaalutlused ning käesoleval juhul kohaldatud trahvide arvutamise meetod muutmata. Trahvi lõppsumma arvutatakse seega järgmiselt.

189 Hagejatele määratud trahvi lähtesummat vähendatakse 10%, et võtta arvesse, et nende kartellis osalemine on vähem raske võrreldes „SANCO-tootjate" osalemise raskusega. Hagejatele määratud trahvi uueks lähtesummaks määratakse seega 21,42 miljonit eurot.

190 Kuna hagejad osalesid kümne aasta ja ühe kuu pikkuse koguperioodi vältel kartellis kaks korda, tuleb kestuse alusel kohaldada 100-protsendilist suurendust, mille tulemusel saadakse põhisummaks 42,84 miljonit eurot. Võttes arvesse 10-protsendilist vähendust, mida komisjon kohaldas hagejate suhtes 1996. aasta koostööteatise punkti D alusel, on hagejatele määratava trahvi lõppsumma seega 38,556 miljonit eurot.

Kohtukulud

191 Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 87 lõike 3 esimeses lõigus sätestatakse, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe

poole, osa teise poole kasuks või kui tegemist on eriliste põhjustega, võib Esimese Astme Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.

192 Kuna kummagi poole nõuded rahuldati osaliselt ning arvestades eespool punktis 94 esitatud järeldust, otsustab Esimese Astme Kohus asjaolusid õiglaselt hinnates jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ning mõista komisjonilt välja 40% hagejate kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. **Tühistada komisjoni 3. septembri 2004. aasta otsuse K(2004) 2826 [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/38.069 – Sanitaartehnilised vasktorud) artikli 1 punktid h–j osas, milles need käsitlevad ajavahemikku 1. detsembrist 1994 kuni 11. aprillini 1996.**

2. **Kinnitada otsuse K(2004) 2826 artikli 2 punktis f IMI plc-le, IMI Kynoch Ltd-le ja Yorkshire Copper Tube'ile solidaarselt määratud trahvi summaks 38,556 miljonit eurot.**

3. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

4. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja 40% IMI, IMI Kynochi ja Yorkshire Copper Tube'i kohtukuludest.

5. Jätta 60% IMI, IMI Kynochi ja Yorkshire Copper Tube'i kohtukuludest nende endi kanda.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 19. mail 2010 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust ..... II - 1777

1. Haldusmenetlus ..... II - 1777

2. Vaidlustatud otsus ..... II - 1780

Kõnealused tooted ja turud ..... II - 1786

Kõnealuse rikkumise koostisosad ..... II - 1787

„SANCO-tootjate" vahelised kokkulepped ..... II - 1787

„WICU ja Cuprothermi tootjate" vahelised kokkulepped ..... II - 1788

Laiendatud Euroopa kokkulepped ..... II - 1789

Kõnealuse rikkumise kestus ja vältav laad ..... II - 1790

Trahvide summa kindlaksmääramine ..... II - 1791

Trahvide lähtesumma ..... II - 1792

– Rikkumise raskus ..... II - 1792

– Erinev kohtlemine ..... II - 1794

Trahvide põhisumma ..... II - 1795

Raskendavad ja kergendavad asjaolud ..... II - 1798

1996. aasta koostööteatise kohaldamine ..... II - 1799

Trahvide lõppsumma ..... II - 1800

Menetlus ja poolte nõuded ..... II - 1801

Õiguslik käsitlus ..... II - 1802

1. Nõue osaliselt tühistada vaidlustatud otsus ..... II - 1803

Väide, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet ning tehtud on ilmne hindamisviga ..... II - 1803

Poolte argumendid ..... II - 1803

Üldkohtu hinnang ..... II - 1808

Väide, et rikutud on kaitseõigusi ..... II - 1814

Poolte argumendid ..... II - 1814

Üldkohtu hinnang ..... II - 1815

2. Nõue vähendada trahvisummat ..... II - 1818

Väide, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet ..... II - 1820

Komisjoni läbi viidud uurimise diskrimineeriv viis ..... II - 1820

– Poolte argumendid ..... II - 1820

– Üldkohtu hinnang ..... II - 1821

Hagejate väidetavalt diskrimineeriv kohtlemine võrreldes SANCO kokkulepete ning WICU ja Cuprothermi kokkulepete pooltega ..... II - 1824

– Poolte argumendid ..... II - 1824

– Üldkohtu hinnang ..... II - 1828

Väide, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet ..... II - 1835

Poolte argumendid ..... II - 1835

Üldkohtu hinnang ..... II - 1836

3. Trahvi lõppsumma kindlaksmääramine ..... II - 1837

Kohtukulud ..... II - 1838